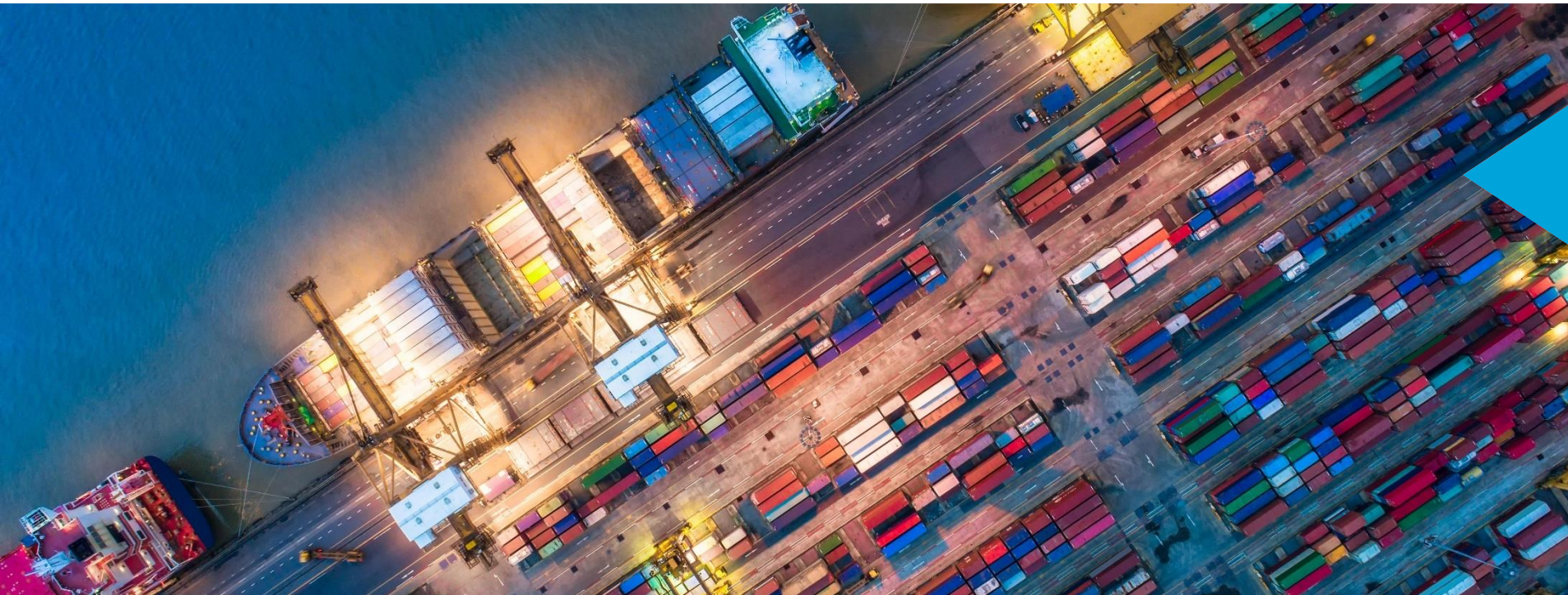

Vastuullisuus pk-yrityksissä

Antti Turunen

Asiantuntija – yritysvastuu ja yrityslainsäädäntö

Suomen Yrittäjät

YRITTÄJYYDEN
PUOLESTA

**MIHIN SUUNTAAN LAINSÄÄDÄNTÖ
ON VIEMÄSSÄ VASTUULLISUUTTA?**

Yritysvastuun kehitys EU:n näkökulmasta

Yritysvastuun kehitys EU:n näkökulmasta

Arvoketjujen sääntely

- Yritysvastuu (huolellisuusvelvoite)
- Metsäkatoasetus
- Pakkotyöasetus
- Digitaalinen tuotepassi

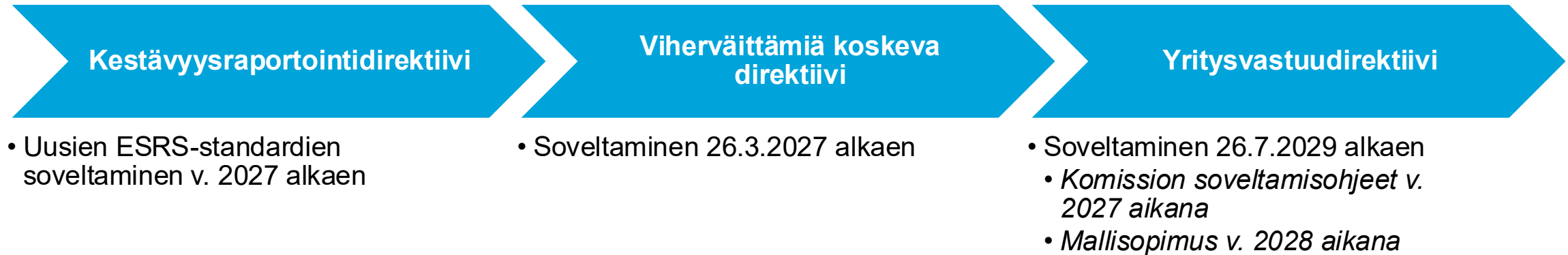
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja huoltovarmuus osaksi kestävyyttä

- Irtaantuminen fossiilisista polttoaineista
- Kriittiset mineraalit

Kiertotalouden vauhdittaminen

Sääntelyn laineet iskevät yrityksiin viiveellä

- Komission aloitteet ja niihin ehdotetut muutokset vaativat kansallista täytäntöönpanoa
- Myös yritykset tarvitsevat aikaa muuttaakseen toimintamallejaan ja prosessejaan sekä kehittääkseen tekniset ratkaisut mm. tietojen raportoimiseksi

"Muutokset tulevat ensin hitaasti ja sitten nopeasti" = riittävä ennakkointi

LAINSÄÄDÄNTÖMUUTOSTEN VAIKUTUKSET

Tulevan sääntelyn vaikutukset pk-yrityksiin?

Yritykset, joilla
suuryritys asiakkaana
tai jotka toimivat
suuryritysten
arvoketjuissa

Kuluttajille tuotteita
tai palveluita tarjoava
yritys

Fyysisiä tuotteita
tuottavat ja välittävät
yritykset

Yritykset, joilla
suuryritys asiakkaana
tai jotka toimivat
suuryritysten
arvoketjuissa

Kestävyysraportointi ja yritysvastuu

- Suorat velvoitteet kohdistuvat suuryrityksiin (yli 1000/5000 työntekijää)
- Lainsäädännöstä ei ole tule uusia velvoitteita suoraan pk-yrityksille

▪ MUTTA

- Epäsuorat vaikutukset koskevat myös pk-yrityksiä, jotka toimivat em. suuryritysten arvoketjussa (suora tai epäsuora asiakas/liikekumppani)
- Uudet velvoitteet valuvat suuriyrityksiltä toimitusketjuun erilaisina raportointia ja riskienhallintaa koskevin vaatimuksina
- Tosiasialliset vaatimukset vaihtelevat suuryrityksen toimittajavaatimusten toimintamallien, toimialan ja liiketoimintaympäristön mukaan
 - Esim. erilaiset ESG-kyselyt lisääntyvät
 - Vaikutukset sopimussuhteeseen ja kilpailutuksiin?
- Myös rahoittajien ESG-tietovaatimukset lisääntyvät

Yritykset, joilla
suuryritys asiakkaana
tai jotka toimivat
suuryritysten
arvoketjuissa

Kestävyyseraportointi ja yritysvastuu

- Suorat velvoitteet kohdistuvat suuryrityksiin (yli 1000/5000 työntekijää)
- Lainsäädännöstä ei ole tule uusia velvoitteita suoraan pk-yrityksille
- **MUTTA**
 - Epäsuorat vaikutukset koskevat myös pk-yrityksiä, jotka toimivat em. suuryritysten arvoketjussa (suora tai epäsuora asiakas/liikekumppani)
 - Uudet velvoitteet valuvat suuryrityksiltä toimitusketjuun erilaisina raportointia ja riskienhallintaa koskevin vaatimuksina
 - Tosiasialliset vaatimukset vaihtelevat suuryrityksen toimittajavaatimusten toimintamallien, toimialan ja liiketoimintaympäristön mukaan
 - Esim. erilaiset ESG-kyselyt lisääntyvät
 - Vaikutukset sopimussuhteeseen ja kilpailutuksiin?
 - Myös rahoittajien ESG-tietovaatimukset lisääntyvät

→ Arvoketjussa toimivien yritysten on syytä olla valppaana ja selvittää mahdollisia muutoksia toimittajavaatimuksiin omilta liikekumppaneiltaan

PK-yritysten vastuullisuusraportointi

Kestävyysraportti

- ESRS raportointistandardien mukainen raportti
- Suuryrityksille pakollinen
- Muille vapaaehtoinen
- Pienille yrityksille tarpeettoman raskas

VSME-standardi (vapaaehtoinen raportointi)

- Vaihtoehtoinen, kevyempi raportointistandardi vapaaehtoiseen raportointiin
- Voi olla hyödyllinen, jos asiakkaana useampia suurempia yrityksiä, jotka edellyttävät säännöllistä kestävyystietojen raportointia

Muut vapaaehtoiset viitekehykset (esim. GRI)

- Voi olla hyödyllinen, jos asiakkaana ulkomaisia yrityksiä, jotka edellyttävät säännöllistä kestävyystietojen raportointia

- **Sidosryhmien odotukset avainasemassa!**
- **Raportointitavan sijaan ensisijaista varmistaa kyky tuottaa vaaditut tiedot**
 - Dokumentointi
 - Asiakkaiden ESG-kyselyt
 - Pankkien edellyttämät ESG-tiedot
- **Raportointi tuo uskottavuutta**

Kuluttajille tuotteita
tai palveluita tarjoava
yritys

Viherväittämiä koskevat muutokset

- Direktiivi astuu voimaan 26.9.2026 (hallitus esittänyt puolen vuoden siirtymäaikaa)
- Uudet säännökset markkinointiviestinnässä sallituista viherväittämisistä

▪ KOSKEE KAIKKIA KULUTTAJILLE TARJOTTAVIA TUOTTEITA JA PALVELUITA

▪ Edellyttää vastuullisuusviestinnältä selkeyttä ja tarkkuutta

- Totuudenvastaiset ja harhaanjohtavat vastuullisuusväittämät kiellettyjä (kuten nykyäänkin)
- Uusia rajoituksia erityisesti ilmasto- ja ympäristövaikutuksia koskevien tietojen esittämiseen
- Ympäristövaikutuksia koskevassa kuluttajaviestinnässä väitteet tule olla riittävällä tavalla eriteltyjä tai erityisen puolueettoman tahon sertifioimia

- *Käytännössä yrityksen tulee tarkistaa kaikki kuluttajaviestinnästä ja tuotepakkauksista olevat viestit ja merkinnät, jotka voidaan tulkita väitteiksi ympäristöväittämiksi tai kestävyysmerkinnöiksi*
- *Nykyisten sertifiointien osalta tulee myös varmistaa, että täyttää lain vaatimukset sertifioijalle*
- *Tulevaa koskevat ympäristösitoumukset (esim. ilmastotavoitteet) tulee myös tarkistaa, että täyttää uudet kriteerit*

Kielletyt menettelyt

Kielto antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja

- Voimassa jo nykyään yleisin periaattein

Kielto markkinoida kulutushyödykkeitä merkityksettömillä tai ominaisuuksiin perustumattomilla seikoilla

- ”Merkityksetön seikka voisi olla esimerkiksi se, että tietty pullotettu lähdevesi on gluteeniton tai että sokeri on laktoositonta.”

Kielletyt väittämät tulevasta ympäristösuojelullisesta tasosta

- esimerkiksi tulevasta hiili- tai ilmastoneutraaliudesta
- ilman *selkeitä, puolueettomia, julkisesti saatavilla olevia ja todennettavissa olevia **sitoumuksia** (sitoumukselle omat lisäkritterit)*
- **soveltuu vain** jos ”väittäminen on omiaan johtamaan siihen, että kuluttaja tekee ostopäätöksen tai muun kulutushyödykkeeseen liittyvän päätöksen, jota hän ei ilman tällaista väittämää olisi tehnyt.”

Muut sopimattomat menettelyt

- **yleisen ympäristöväittämän esittäminen** - ilman, että elinkeinonharjoittaja pystyy osoittamaan väittämän kannalta merkityksellistä, tunnustettua erinomaista ympäristönsuojelullista tasoa
- **ympäristöväittämän esittäminen** koko kulutushyödykkeestä tai elinkeinonharjoittajan koko yrityksestä, jos väittäminen koskee vain kulutushyödykkeen tiettyä osaa tai elinkeinonharjoittajan yrityksen tiettyä toimintaa;
- väitteen esittäminen siitä, että kulutushyödykkeellä on neutraali, tavanomaista vähäisempi tai myönteinen vaikutus ympäristöön, jos väite perustuu **kasvihuonekaasupäästöjen kompensointiin**;
- sellaisen **kestävyysmerkinnän esittäminen, joka ei perustu sertifiointijärjestelmään** tai jota viranomaiset eivät ole vahvistaneet;

YLEINEN YMPÄRISTÖVÄITTÄMÄ

- ***Yleisellä ympäristöväittämällä*** tarkoitetaan
 - mitä tahansa *kestävyysmerkintään sisällymätöntä*
 - kirjallisessa tai suullisessa muodossa, myös audiovisuaalisissa viestintävälineissä esitettyä ympäristöväittämää
 - jota *ei eritellä selvästi ja helposti havaittavasti samassa välineessä*.
- Ainakin sellaiset ilmaisut kuin ”ympäristöystävällinen”, ”vihreä valinta”, ”vastuullinen”, ”eko-”

ELLEI osa kriteerit täyttävää kestävyysmerkintää

- **KIELLETTY** - Ympäristöväittämät, joita ei ole joko ”eritelty selvästi ja helposti havaittavasti” väitteen yhteydessä tai sertifioitu asianmukaisesti

YMPÄRISTÖVÄITTÄMÄ

- ***Ympäristöväittämällä*** tarkoitetaan
 - kaupallisen viestinnän yhteydessä missä tahansa muodossa esitettyä viestiä tai esitystä, *joka ei ole unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön nojalla pakollinen*
 - Esim. teksti, kuvallinen, graafinen tai symbolinen esitys kuten merkinnät, markkinointinimet, yritysten nimet tai tuotenimet
 - jossa todetaan *tai annetaan ymmärtää*,
 - että tuotteella, tuoteluokalla, tuotemerkillä *tai elinkeinonharjoittajalla*
 - a) on myönteinen vaikutus *tai ei ole lainkaan vaikutusta ympäristöön* tai
 - b) että se vahingoittaa ympäristöä vähemmän kuin muut tuotteet, tuoteluokat, tuotemerkit tai elinkeinonharjoittajat
 - c) taikka että sen vaikutus on ajan kuluessa parantunut

KIELLETTY – jos ei ole eritelty riittävästi samassa viestinnässä (→ ”yleinen ympäristöväittämä”)

KIELLETTY - jos väittämä koskee vain kulutushyödykkeen tiettyä osaa tai elinkeinonharjoittajan yrityksen tiettyä toimintaa (ja esitetään koko kulutushyödykkeestä tai koko yrityksestä)

KESTÄVYYSMERKINTÄ

- *Kestävyysmerkinnällä* tarkoitetaan
 - mitä tahansa *vapaaehtoista* julkista tai yksityistä
 - luotettavuusmerkintää, laatumerkintää *tai vastaavaa*,
 - jonka tarkoituksena on *erottaa tuote, prosessi tai yritys* muista
 - ja edistää sen myyntiä
 - viittaamalla sen *ympäristöön tai yhteiskuntaan* liittyviin ominaisuuksiin *tai molempiin*
 - ja joka ei ole mikään unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön nojalla vaadittu pakollinen merkintä

KIELLETTY, ellei perustu ***sertifiointijärjestelmään*** [tai jota viranomaiset eivät ole vahvistaneet] → *sertifiointijärjestelmälle omat kriteerit*

Ympäristöväittäjä vai kestävyysmerkintä?

- ”Ympäristöväittäjä voi samanaikaisesti täyttää myös kestävyysmerkinnän kriteerit. Tällöin elinkeinonharjoittajan on noudatettava sekä ympäristöväittäjää että kestävyysmerkintää koskevia säännöksiä.”

HUOM!

- Ympäristöväittäjiä ei tarvitse aina sertifioida, mutta kestävyysmerkinnät täytyy olla sertifiointijärjestelmään perustuvia (huom! kriteerit)
- Ympäristöväittäjät koskevat vain ympäristöä, mutta kestävyysmerkinnöiksi voidaan laskea myös viittaukset yhteiskuntaan liittyviin ominaisuuksiin

SERTIFIOINTI

- *Sertifiointijärjestelmällä* tarkoitetaan
 - kolmannen osapuolen varmennusjärjestelmää,
 - jolla todistetaan, että tuote, prosessi tai yritys täyttää tietyt vaatimukset, joka mahdollistaa vastaavan kestävyysmerkinnän käytön
 - ja jonka ehdot ja vaatimukset ovat julkisesti saatavilla.

Täyttävä lisäksi seuraavat kriteerit:

- **avoin kaikille** elinkeinonharjoittajille, jotka ovat halukkaita ja kykeneviä noudattamaan järjestelmän vaatimuksia.
- sertifioinnin vaatimukset laadittu asiaankuuluvia **asiantuntijoita ja sidosryhmiä kuullen**
- **seuraamukset** so. menettelyt sen varalta, että yritys ei noudata järjestelmän vaatimuksia → peruuttaminen tai käytön keskeyttäminen
- noudattamisen valvontaan sovelletaan objektiivista menettelyä, ja **valvonnasta vastaa kolmas osapuoli**, jonka pätevyys ja riippumattomuus sekä järjestelmän omistajasta että elinkeinonharjoittajasta **perustuvat kansainvälisiin, unionin tai kansallisiin standardeihin ja menettelyihin**

Annettu esimerkki matkailualalta

- *"Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivi koskee myös palveluita, ja esimerkiksi palveluihin keskittyvällä matkailualalla majoitus-, ohjelma- ja kuljetuspalvelut sisältävät nykyisin runsaasti ympäristöväittämiä."*
- *Direktiivin mukaan kestävyysmerkintöjen taustalla olevan sertifiointijärjestelmän noudattamista tulee valvoa sertifiointijärjestelmän omistajaan nähden ulkopuolinen taho, jonka pätevyys sekä riippumattomuus niin merkinnän omistajasta kuin merkintää käyttävästä elinkeinonharjoittajasta perustuvat kansallisiin, kansainvälisiin tai Euroopan unionin standardeihin ja menettelyihin.*
- *Tämä on haaste matkailualalle, jossa monet käytössä olevat kestävyysmerkit ovat jo nyt riippumattoman ja pätevän tahon auditoimia, mutta eivät akkreditoituja tai ISO 17065 -standardin mukaisia. Suomessa on vain muutamia akkreditoituja toimijoita, joiden akkreditoidut pätevyysalueet kattavat matkailutoimialoja.*
- *Tämä voi johtaa siihen, että nykyiset toimivat järjestelmät eivät enää täytä direktiivin vaatimuksia, mikä voi heikentää alan vastuullisuustyön jatkuvuutta."*
- *Matkailutoimialoilla Suomessa 99,5 % yrityksistä on mikro- tai pienyrityksiä. Direktiivin vaikutuksesta nämä pienet matkailuyritykset voivat joutua luopumaan ympäristöväittämiä sisältävästä viestinnästä, vaikka toiminta olisikin objektiivisesti arvioituna tavanomaista vastuullisempaa.*

Tulevaa ympäristösuojelullisesta tasoa koskevat sitoumukset (esim. ilmastotavoitteet)

Yrittäjät

- Sitoumukset tulee esittää yksityiskohtaisessa ja toteutuskelpoisessa **täytäntöönpanosuunnitelmassa**
 - Täytäntöönpanosuunnitelmaa ei tarvitse esittää erillisenä dokumenttina, vaan se voidaan esittää esimerkiksi osana elinkeinonharjoittajan kestävyysraportointia.
 - Täytäntöönpanosuunnitelmalta edellytetään, että se sisältää tavoitteita, joiden saavuttamista mitataan tietyn ajanjakson aikana.
 - Suunnitelmassa tulisi olla myös arvio sen toteuttamiseksi tarvittavista resursseista ja muista suunnitelman toteuttamisen kannalta olennaisista seikoista.
- Elinkeinonharjoittajan olisi huolehdittava myös siitä, että **riippumaton ulkopuolinen asiantuntija säännöllisesti todentaa** täytäntöönpanosuunnitelman edistymisen
 - Ulkopuolisella asiantuntijalla tarkoitetaan elinkeinonharjoittajasta riippumatonta ja eturistiriidatonta tahoa, jolla on kokemusta ja pätevyyttä ympäristöasioissa
 - Elinkeinonharjoittajan huolehdittava siitä, että ulkopuolisen asiantuntijan havainnot asetetaan kuluttajien saataville (esim. verkkosivut)

Fyysisiä tuotteita
tuottavat ja välittävät
yritykset

Arvoketjua koskeva sääntely

- Valmisteilla useita lainsäädäntömuutoksia, joilla ohjataan vastuullisuutta ja tiedonantoa arvoketjussa
- Vaikutukset riippuvat yrityksen toiminnasta, toimialasta ja arvoketjusta

▪ Metsäkatoasetus

- Koskee nimettyjä raaka-aineita (puu, nauta, kahvi, kaakao, soija, öljypalmu ja kumi) sekä näistä valmistettuja tiettyjä tuotteita
- Sisältää kevennyksiä pienille ja mikroyrityksille
- Mikro- ja pienyritysten kohdalla voimaan 29.6.2027

▪ Pakkotyöasetus

- Asetus antaa jäsenvaltioiden viranomaisille valtuudet ottaa tuote suoraan haltuun, takavarikoida se tai määrätä se vedettäväksi pois markkinoilta, jos tuote on tehty kokonaan tai osittain pakkotyöllä.
- Koskee kaikkia fyysisiä tuotteita ja välituotteita (ja kaikkia yrityksiä)
- Voimaan 14.12.2027

Arvoketjun vastuullisuuden kehittäminen

1. Tunne oma arvoketjusi

- Arvonmuodostus
- Riski- ja vaikutusarvio
- Riippuvuudet ja vaikutusmahdollisuudet

2. Tunne sidosryhmien vastuullisuus-odotukset

- Asiakkaat
- Rahoittajat
- Yhteistyökumppanit
- Henkilöstö
- Paikallisyhteisö

3. Määrittele hankintaa koskevat toimintamallit

- Kehitystarpeet ja tavoitetila
- Resurssit ja aikataulu

4. Dokumentointi ja tehokas viestintä

- Ulkoinen
- Sisäinen

Kestävyys kilpailutekijänä

B2B

- Kysyntä kasvaa tuotteille ja palveluille, joilla vähentää kasvihuonepäästöjä
- Kysyntä kasvaa kiertotalousperiaatteita noudattaville tuotteille ja palveluille
- Kysyntää kasvaa yhteistyökumppaneille, jotka voivat tarjota raportoitua (ja todennettua) tietoa tuotannon ilmasto- ja ympäristövaikutuksista (esim. päästölaskenta, elinkaariarviot)
- Kysyntää kasvaa yhteistyökumppaneille, jotka voivat lisätä arvoketjun läpinäkyvyyttä ja riskienhallintaa
- → *Kyvyttömyys tuottaa luotettavaa tietoa omasta tai arvoketjun kestävyysvaikutuksista voi muodostua kilpailuhaitaksi tai jopa estää yhteistyön*

B2C

- Kuluttajien vastuullisuusodotukset lisääntyvät ja nousevat
- Toisaalta taloudellinen tilanne ohjaa kysyntää
- Viherpesusäännöt kaventaa mahdollisuuksia erottautumiseen, mutta myös selkeyttää markkinaa
- Verkkokauppa haastaa tasapuolista kilpailua ja lainsäädännön ja viranomaisten reagointi tapahtuu viiveellä

YRITTÄJYYDEN PUOLESTA